

UUDISED EL narkoseire keskuselt Lissabonis

2004. a. AASTARUANNE: 10 AASTAT ARUANDEID

Teave narkootikumide kohta laienenud Euroopas üha usaldusväärsem, väidab EMCDDA

(25.11.2004 LISSABON **EMBARGO 10.00 Kesk-Euroopa/Brüsseli aja järgi**) Praegu kättesaadav teave narkoolukorra kohta Euroopas on üha usaldusväärsem, väitis **EL narkootikumide seirekeskus (EMCDDA)**, tutvustades täna **Brüsselis** oma **2004. a. aastaaruannet narkoprobleemide hetkeseisu kohta Euroopa Liidus ja Norras**.

Seda väidetakse EL seirekeskuse kümne aasta aruandluse kokkuvõttes, pakkudes esmakordselt ühtset ülevaadet narkoprobleemidest Euroopa 26 riigis Atlandi ookeanist kuni Venemaa piirini. **EMCDDA** on töötanud viimase aastakümne jooksul koos liikmesriikidega välja andmekogumisvahendeid ja näitajaid, et riigid kasutaksid narkoprobleemide kirjeldamiseks ühtset keelt. See on aidanud kaasa ka siseriiklike narkootikumide seirekeskuste moodustamisele kõikjal Euroopas, millel on nüüd eluliselt tähtis roll põhjendatud poliitika kujundamiseks vajalike andmete kogumisel ja tõlgendamisel.

EMCDDA direktor **Georges Estievenart** märgib: „Nüüd, mil täitub meie tegevuse esimene kümnend, on meil sügavam ja laiem arusaam narkoolukorrast Euroopas ja reageeringutest sellele. Andmete püsiv kogumine aja jooksul on võimaldanud meil avastada üldisi märke suundumuste stabiliseerumisest või kõikumistest ning on avanud meie silmad ka alarühmade, piirkondade ja paikkondade konkreetsematele muredele. Ja nüüd on seire laiema geograafilise piirkonna üle toonud esile uusi avastusi ja dünaamikat, mis sunnib kahtlema mõnedes meie varasemates oletustes suundumuste iseloomu ja suundade kohta. Meie investeringud seiresse toovad nüüd kasu, võimaldades rääkida kindlustundega kogu meie liidu ulatuses kujunevate narkoprobleemide sarnasustest ja erinevustest.“

Ühiste tähelepanekute hulka tänases aruandes esile toodud Euroopa narkoprobleemidest kuulub herooinitarbimise ja süstimise laialdane stabiliseerumine. Seda tasakaalustab muude ainete, näiteks kokaiini, kanepi ja ecstasy tarbimise suurenemine ning asjaolu, et paljud noored eurooplased tarbivad nüüd intensiivselt või regulaarselt mitut ainet koos. Samuti on täheldatav narkootikumidega seotud surmajuhtumite üldise vähenemise tendents alates 2000. aastast, kuigi mõnedes **uutes EL riikides** võib see tendents vastupidise suuna võtta, kui olukorrale adekvaatselt ei reageerita (vt tänaseid pressiteateid nr 8 – ‘Highlights’ (Tähtsamad küsimused) ja 9 – ‘Selected issues’ (Valitud küsimusi)).

Samas võib teistes valdkondades, näiteks nakkushaiguste alal, täheldada märgatavaid erinevusi. Mõnedes **uutes EL liikmesriikides** on HIV epideemia kasv üks kiiremaid maailmas, märgitakse aruandes, kuid vanades liikmesriikides on selle tase süstivate narkomaanide seas üldiselt stabiliseerunud. Enamikus **Kesk- ja Ida-Euroopa riikides** levib HIV süstivate narkomaanide seas veel keskmiselt vähe, moodustades vähem kui 1% (nt **Tšehhi Vabariigis, Ungaris, Sloveenias ja Slovakkias**), samuti nende naaberriikides, **EL kandidaatriikides Rumeenias ja Bulgaarias**. Kuigi viimati nimetatud riikides on epideemiana levimist seni ära hoitud, võib narkootikumide süstimise võimalik laiem levik suurendada lähitulevikus nii HIV nakkuse kui ka hepatiidi levikut, kui ennetusmeetmed on ebapiisavad, märgitakse aruandes.

Parem suutlikkus suundumuste jälgimisel võimaldab nüüd kiiremini ja õigemini poliitilisi valikuvõimalusi ja vastumeetmeid välja töötada, märgib **EMCDDA**. Näiteks möödunud aastal HIV leviku kohta esitatud andmed

---

on vallandanud terve rea uusi meetmeid riikides, kus HIV epideemia 2001. aastal kulmineerus.

Näiteks **Eesti** ja **Läti** teatavad nõela- ja süstlavahetusprogrammide kiirest üleriigilisest laienemisest ja HIV esinemissageduse hiljutisest langusest süstivate narkomaanide seas – kuigi need määrad on endiselt väga kõrged.

Poliitiliste suundumuste parem jälgimine on aidanud kaasa ka riikliku uimastistrateegia vastuvõtmisele enamikus Euroopa riikides (vt allpool „Siseriiklikud poliitikad“). **Uutes EL liikmesriikides**, kus seda viimasel aastal on tehtud – nt **Tšehhi Vabariigi, Eestis, Lätis** ja **Leedus** – keskendutakse kooskõlas EL narkostrategiaga ravi parandamisele ja riskide vähendamisele. Narkotalitused omakorda muutuvad neis riikides kättesaadavamateks, kuid nende suutlikkus ja nendega hõlmatus on ikka veel väga piiratud.

„EL elanike arv on praegu 456 miljonit ja maailma iga 14. elanik elab ühes kahekümne viiest liikmesriigist,“ märgib **EMCDDA esimees Marcel Reimen**. „EMCDDA poolt praegu pakutav rikkalik teave aitab meil paremini aru saada, mil määral narkoprobleemid neid Euroopa kodanikke ja nende kogukondi mõjutavad. Kuid see aitab meil ka mõelda poliitikate ja meetmete üle, mis liikmesriigid on välja töötanud, et reageerida keerulistele ja mitmetahulistele väljakutsetele, mida narkootikumide tarbimine esitab.“

2004. a. aastaaruanne avaldatakse vaid üks kuu pärast EL narkostrategia ja tegevuskava (2000–2004) ametlikku hindamist **Euroopa Komisjoni** poolt, milles **EMCDDA-I** oli tähtis roll tehniliste vahendite pakkumises poliitiliste andmete hindamiseks ja narkoolukorra analüüsiks (vt pressiteadet nr 6 – „Snapshots“ (Hetkvõtted)). Tasub märkida, et **Euroopa Parlamendi** kodanike õiguste, justiits- ja siseasjade komisjon arutab **2004. a. aastaaruannet** samal ajal, kui ta vaatab läbi **EL Nõukogu** soovitusel „Euroopa narkootikumide tõkestamise strateegia (2005–2012)“ kohta. EL narkopoliitikas on saanud praegu pöördeline hetk, mil juhid seavad uusi eesmärgi ja sihte ajavahemikeks alates 2005. aastast.

ARUANDE TÄHTSAMAD KÜSIMUSED: UUED SUUNDUMUSED NARKOPOLIITIKAS JA ÕIGUSNORMIDES

Tänases aruandes rõhutatakse narkootikumide tarbimise faktidel põhineva teabe rolli otsuste tegemisel. Narkopoliitikas ja õigusnormides esinesid 2003. aastal järgmised suundumused:

EL suundumused

- Juuni 2003 – ministrite nõukogu võtab vastu Euroopa Komisjoni soovitusel narkosõltuvusega seotud tervisekahjustuste ennetamise ja vähendamise kohta. See on EÜ esimene tervishoiualane soovitus seoses narkootikumidega. Paljud riigid on lülitanud selles sisaldunud ettepanekud (nt algatused riskide vähendamiseks) oma siseriiklikesse uimastistrateegiatesse.
- November 2003 – Euroopa Komisjon võtab vastu EMCDDA ja Euroopa Komisjoni uuringul põhineva teatise EL narkoalaste koordineerimistegevuste ja -vahendite kohta. (Uuringus määratletakse koordineerimist siseriiklike uimastialaste meetmete erinevate elementide integreerimisena, mille eesmärk on ühtlustada tööd ja suurendada tõhusust). Teatistes märgitakse, et koordineerimine aitab Euroopa Liidul tulemuslikult reageerida narkoprobleemi kompleksusele.
- November 2003 – ministrite nõukogu võtab vastu otsuse nelja uue sünteetilise narkootikumiga – 2C-I, 2C-T-2, 2C-T-7 ja TMA-2 – seotud kontrollimeetmete ja kriminaalkaristuste kohta. Ühtlasi kehtestatakse nende narkootikumide suhtes kontrollimeetmed ja kriminaalkaristused ka EL liikmesriikides.
- November 2003 – ministrite nõukogu saavutab poliitilise kokkuleppe raamotsuse vastuvõtmiseks narkokaubanduse ja sellest tulu teenivate kuritegelike ja terroristlike organisatsioonide kohta. Selles esitatakse narkokaubanduse ühtne määratlus ja soovituslikud karistused Euroopa Liidus selle kuriteo eest. (Nõukogu võttis selle raamotsuse vastu 26. oktoobril 2004). Europoli (2002) hinnangul moodustab narkokaubandusest maailmas teenitav tulu 2–5 % maailma sisemajanduse kogutoodangust.

Siseriiklikud poliitikad

- Siseriikliku uimastistrateegia on praeguseks vastu võtnud 22 riiki kahekümne kuuest (25 EL + Norra). Need strateegiad riigiti erinevad, kuid neil on ka ühiseid jooni (neid koordineerivad siseriiklikud asutused; need keskenduvad tulemustele, seireke ja hindamisele; neis kasutatakse lähenemisviisina pakkumise ja nõudluse tasakaalustamist).
- Enamikus riikides on kehtestatud strateegia 3–5 aastaks, kuid teistes pikemaks ajavahemikuks (8–10 aastat). Ja kuigi teatavates riikides võetakse eesmärgiks narkovaba ühiskonna saavutamine, on teistes prioriteediks narkootikumidega seotud negatiivsete tagajärgede vähendamine, kuigi mõnedes strateegiates on need kaks eesmärki ühendatud. Üleriigilistes strateegiates keskendutakse üldiselt ebaseaduslikele narkootikumidele, kuid üha enamates riikides hõlmavad need ka alkoholi ja tubakat.
- Viimastel aastatel on tugevnenud EL koordineeritud lähenemisviis narkootikumidele (EL narkostrategia ja tegevuskava 2000–2004). Laienenud EL narkopoliitikate edasised suunad ja 25 erineva uimastistrateegia toomine EL ühtse vihmavarju alla jäävad Madalmaade 2004. aasta eesistumisperioodi (2005–2012 EL narkostrategia) ja Luksemburgi 2005. aasta eesistumisperioodi (2005–2008 EL tegevuskava) ülesandeks.

Siseriiklikud õigusaktid – uued suundumused

- *Konfiskeerimine: Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik* teavad oma uutest õigustest narkootikumidega kauplejate ja kuritegelike rühmade vara konfiskeerimisel. **Hispaanias** aitab uus seadus kiirendada konfiskeeritud kauba identifitseerimiseks ja selle asukoha kindlaksmääramiseks vajalike dokumentide üleandmist, et kasutada neid narkootikumide pakkumise ja nõudlusega (ennetus, sotsiaalne reintegreerimine) tegelevates projektides. See laiendab kõnealustest vahenditest abi saajate ringi, et hõlmata lisaks valitsusvälistele organisatsioonidele ja riigiasutustele ka rahvusvahelised ja riigiüleised üksused ning välisriikide valitsused.
- *Narkootikumid ja sõidukijuhtimine*: Paljudes liikmesriikides on endiselt suur probleem sõidukijuhtimine narkootikumide mõju all ja selle küsimusega tegelemine. 2003. aastal tegid **Prantsusmaa, Itaalia, Austria** ja **Soome** sellealastes õigusaktides muudatusi, et neid selgemaks muuta või tugevdada, ning kehtestasid autojuhtidele vere- või uriiniproovid.
- *Kanepiga seotud õigusaktid: Belgia ja Suurbritannia* teatasid muudatustest kanepi liigituses õigusaktides viimase aasta jooksul. **Belgias** kehtestati uued õigusrikkumiste liigid, mille tulemusena täiskasvanut, kellelt leitakse isiklikuks tarbimiseks mõeldud kanepit ja kelle puhul ei täheldata häirivat tegevust või problemaatilist tarbimist, võib ainult trahvida ja/või politseis registreerida. Kuid häiriva tegevuse või raskendavate asjaolude korral, näiteks omamise korral alaealiste juuresolekul, võidakse määrata vanglakaristus. **Suurbritannias** liigitati kanep ja selle derivaadid ümber briti süsteemi järgi vastavalt A ja B klassist C klassi ja nüüdsest on maksimaalne karistus isiklikuks tarbimiseks omamise eest kaheaastane vanglakaristus. Politsei suunistes soovitatakse arreteerida omamise eest ainult teatatavatel juhtudel, mille hulka kuuluvad avalik kanepi suitsetamine või suitsetamine alaealiste juuresolekul.

Märkused:

Seda üldist pressiteadet täiendavad veel kaks pressiteadet, mis keskenduvad statistikale ja põhisuundumustele. Pressiteateid 20 keeles ning **aastaruannet, statistikabülletääni, kokkuvõtteid olukorrast riikides ja Reitoxi siseriiklike aruandeid** vt <http://annualreport.emcdda.eu.int>

Põhilise veebisaidi koormuse vähendamiseks pakub **EMCDDA** ka alternatiivse veebisaidi aadressil <http://emcdda.kpnqwest.pt>, mis võimaldab tutvuda aruannete ja pressiteadetega.